

Begyndelsen til enden

DET VAR DØDEN, der glimtede i aftensolen på den anden side af Säveåen. Akkurat sådan så biskop Kol det, lige så klart som i en af sine mange af Guds ånd indgivne drømme, da han stønnende og pustende kom op ad den vakkelvorne træstige til det øverste brystværn. På den anden side af åen stod fjenden i stort tal og lavede en vældig larm ved at slå på våbnene og råbe de frygteligste ugudeligheder.

Men jarlen stod med ryggen hånligt til fjendens opvisning og bøjede sig tankefuldt over en kasse med sand, som han altid havde med sig i felten. Ved siden af ham stod hans nærmeste mænd, Sture Bengtsson og Knut Torgilsson. I sandet foran dem sås et virvar af streger og grankogler opstillet i mønstre, som ingen Guds mand kunne tyde. Overalt omkring dem bragede øksehug og hammerslag. Lige til det sidste befæstede man sine stillinger til morgendagen.

Jarlen lod sig ikke forstyrre, blot fordi hans bisp kom til stede, men så dog op et øjeblik, nikkede – ikke venligt, men heller ikke uvenligt – og pegede på et bord, hvor kongelige stegevendere fra Näs netop var i færd med at stille aftensmåltidet frem. Biskop Kol gik derhen og satte sig længst fremme ved brystværnet, så han havde god udsigt over åen og den sønderslåede bro ved Hervad.

Han kunne ikke lade være med igen at se over på de larmende fjender på den anden side. Selvom han var en Herrens tjener og ikke kriger, havde han læst nok om krigsførelse til at mene at vide, at fjenden var inden for langbuernes rækkevidde. Og nede i krigslejren bag de forreste volde mod åen befandt der sig over tusinde langbueskytter, som under trusler om at miste hovedet var blevet

indprentet, at de ikke måtte gå så langt frem mod voldene, at fjenden kunne se dem. Det slog biskop Kol, at hvis man nu stillede dem alle sammen op nede i lejren, hvor de ikke kunne ses fra den anden side, og lod dem skyde en pil eller to, ville der blive stort mandefald på fjendens side. Himlen formørkedes, når så mange langbuer skød på én gang.

Men jarlen gjorde sig tilsyneladende ikke den mindste tanke om et sådant overraskelsesangreb, og det ville være uklogt af en bisp at blande sig i hans dispositioner. Jarlen var ingen årsunge i krig. Siden han var blevet øverstbefalende for rigets styrker, havde man ikke tabt et eneste slag.

Alligevel var udsigterne mørke denne gang, det kunne selv en bisp se. Jarlen havde ufatteligt nok ikke noget rytteri, som ellers altid havde været hans og folkungernes stærkeste våben. Nu var det i stedet fjenden, der rådede over ryttereskadroner, som parade-rede i den smukke aftens sidste skrå sollys som for at vise, hvor uovervindeligt mange de var. Deres våbenkjortlers farver fortalte, at ikke så få af dem var folkunger, de bedste beredne krigere i Norden. Når daggryet kom, skulle jarlen enten besejres af sine egne eller besejre sine egne, hvad der var lige så slemt. Af alle slags krige var krig mellem frænder den værste.

Nu var jarlen og hans to nærmeste mænd vist ved at være færdige derovre. De nikkede bister beslutsomt, hævdede deres knyttede næver og slog dem let mod hinanden. Jarlen lod et par spøgefulde ord falde, og de to andre lo kort, hvorefter de gik hen mod bordet, stadig uden at værdige fjendens opvisning på den anden side af åen så meget som et blik over skulderen.

“Så, min gode biskop!” sagde jarlen og gned hænderne mod hinanden, som om der var gået kulde i dem, da han satte sig sammen med de to andre. “Du har sunget vesper, forstår jeg. Og du har vel også bedt flittigt for, at vi må sejre i morgen!”

“Ja, jeg har bedt,” svarede bispen dæmpet. “Jeg har bedt for et Herrens mirakel, thi det kommer mig for, at hverken mere eller mindre behøves for at sikre sejren i morgen.”

“Såh?” sagde jarlen med et lige så pludseligt som uventet glimt af munterhed i sit strenge ansigt. “Du synes ikke, vi står stærkt nok heroppe på åbrinken? Du har set de mange ryttere og tænker, at

det er skidt, de ikke er vore? Du tænker, at åen er for lavvandet, og at de satans lejeknægte derovre vil kunne vade over den på et øjeblik?”

Jarlen blinkede til Sture Bengtsson og Knut Torgilsson, som begge smilede og lo fortrøstningsfuldt. Biskop Kol blev forlegen og vidste ikke rigtig, hvad han skulle sige. Det syntes jo faktisk at forholde sig, netop som jarlen havde sagt. En så stærk hær som den på den anden side ville lynhurtigt sætte over den grunde å.

“Jeg synes, du skulle sætte god tid af til dine bønner i nat, Birger, det ved du jo godt,” svarede han forsigtigt.

“Og du ved, hvad jeg mener om den slags!” svarede jarlen barskt. “Har de derovre ikke også deres Herrens tjenere med sig? Har Knut Magnusson, der frækt kalder sig konge, Knut Folkesson, som lige så frækt kalder sig jarl, Filip Larsson og hans snog af en halvbror Filip Knutsson og de andre oprørsmagere ikke mindst én bisp i følget? Og sidder deres Guds mænd ikke den halve nat og beder for sejren, som de er betalt for at gøre? Og mod dem skulle jeg stille dig op, som gjaldt det en tvekamp på bønner til Gud?! Så tror jeg nu nok, Vorherre ville vende sit åsyn fra os alle i afsky. Nå, men du kender mig jo, biskop.”

“Det dér har du fra din farfar Arn,” sagde biskop Kol lavt, brød et stykke brød og bad bordbøn, så der blev stille ved bordet, og de tre andre i det mindste for et syns skyld en kort stund bøjede hovederne som i bøn.

“Ja, det er sandt,” fortsatte jarlen, da de kunne tage fat på måltidet. “Og sig ikke andet, end at Arn Magnusson var en Guds stridsmand og tillige en helgen. Og han af alle fandt det formasteligt at bede Gud om sejr inden et slag. Ved du, hvad han bad om i sådanne stunder? At han ikke skulle hovmode sig. At han, når han drog det selvsamme sværd, jeg bærer her ved min side, ikke skulle tænke på, hvem han skulle dræbe, men på, hvem han skulle skåne! Det er værd at tænke over. Og dog var han langt mere helgen end denne Erik Jedvardsson.”

“Det er måske ikke lige tiden til gudsbespottelse,” svarede biskop Kol blidt.

“Gudsbespottelse!” fnøs jarlen. “Bare fordi jeg ærligt udtrykker min tvivl om, hvor meget helgen der var i den Erik Jedvardsson

– *Sankt Erik den Hellige*, gudbevares. Han blev et hoved kortere, fordi han lod sig overrumple, og led en hurtig død, fordi han havde for voldsomme tømmermænd til at forsvare sig. For øvrigt er ingen af de tre seneste paver gået med til at erklære fulderikken for helgen. Så hvis jeg fører gudsbespottende tale, har jeg i det mindste tre paver på min side og er i godt selskab.”

“Jeg fatter ikke, at du vover at være så overmodig på den aften, der kan blive din sidste i jordelivet,” svarede biskop Kol vredt.

“Så slemt er det ikke,” svarede jarlen dæmpet og pludselig tankefuld. “Det er nemlig værre. For de fleste af os her i lejren kan dette blive vor sidste nat, det er sandt. I krig ved man aldrig med sikkerhed, hvordan det går. Hvor nøje man end planlægger alt, kan der altid ske noget uforudset. Sådan er det. Men jeg frygter ikke døden, hvis du tror det. For mig vil et nederlag være værre. For hvis vi taber, er de fleste af os døde i morgen ved middagstid. Men ikke du og i værste fald ikke jeg. Du lever, fordi du er bisp, og jeg lever som en fange, der skal føres bagbundet op i landet og gives i bytte for min søn Valdemars kongekrone. Og det vil være værre end døden.”

Jarlen strakte sig efter et stykke kød og førte det iltert ind i munden, og en tid sad de alle fire og spiste i tavshed, mens mørket sænkede sig. Nogle kongelige pager fra Näs kom med begfakler, som de satte i jernholdere rundt om dem, og de fandt kapperne frem og svøbte dem om sig. Det var i Høstfreden efter Mikkelsdag. Efteråret var usædvanlig koldt, og man havde allerede de første frostnætter bag sig.

Det blev et kort måltid, eftersom både Knut Torgilsson, der stod for de østre forsvarsværker, og Sture Bengtsson, som skulle holde vestsiden, havde en lang nat med meget arbejde foran sig. De undskyldte sig høvisk, og biskop Kol velsignede dem, inden de med lange skridt gik hver til sit.

Jarlen sad stille og tankefuld og fingererede ved sit halvt tømte ølkrus.

“De er gode mænd begge to,” sagde han lidt efter. “Deres fædre var mine barndomsvenner, dengang vi alle var i lære på Forsvik. Og til forskel fra visse andre frænder har hverken de eller deres fædre nogensinde svigtet. Sture og Knut var med mig al tiden i

Tavastland. De har æren for mange af vore sejre.”

“Hvis du føler dig sveget af frænder, har du des større grund til at sætte din lid til Gud,” sagde biskop Kol med en mine, som om det var den højere visdom. Jarlen havde tilsyneladende et hurtigt og hidsigt svar på læben, men bed det i sig og drak i stedet langsomt af sit krus.

“Engang, da jeg var ganske ung,” fortsatte han pludselig, “aflagde vi unge forsvikere ed på, at vi aldrig ville vende vore våben mod hinanden. Vi forsvikere skulle altid være på samme side. Det var sådan, min kære farfar Arn i sin tid havde tænkt det. Tilsammen ville vi, rytterne fra Forsvik, være så stærke, at det sikrede freden i riget, fordi ingen kunne besejre os. Det blev ganske vist en fred helt på vore vilkår, men dog fred.”

“Du lyder bitter, når du fortæller om det, min kære jarl,” sagde bispen forsigtigt. “Men tanken var dog vel god.”

“Ja, tanken var god. Alle de tanker, farfar Arn tænkte, var gode som lys i natten. Og det så længe ud, som om han skulle få ret. Jeg red ved hans side ved Gestilren, jeg var en ren grønskolling dengang, men fik alligevel den ære at ride ved hans side med vort våbenmærke – det samme, du måske så på taget over os, da du kravlede herop. Der ved Gestilren besejrede han danskerne for anden gang, og du skal tænke på, at det jo var i Valdemar Sejrs dage, dengang Danmark var uovervindeligt. Men farfar Arn slog dem to gange, og begge gange var det vort forsvikerrytteri, som gjorde udslaget. Han gav sit liv for den sejr og for den lange fred, der skulle følge. Men i morgen skal vi ikke desto mindre kæmpe mod forsvikerryttere. Farfar Arn ville græde i sin himmel.”

“Det er det, jeg ikke forstår,” sagde biskop Kol. “Eller rettere, der er mange ting, jeg ikke forstår, men mindst af alt den, at der er folkungerryttere på den anden side, men ingen på vor.”

“Det er netop problemet,” sukkede jarlen. “Oprørsstifterne er vore frænder, de er folkunger, og deres hvervede ryttere har let spil nu, fordi vi ingen forsvikerryttere har på vor side. Og det ved fjenden alt om. Om ikke andet kan de se det på vor måde at forsikse os på. Jeg plejer at sejre med ryttere. Nu må jeg derimod sejre *mod* ryttere, fordi mine kære frænder har sat sig i hovedet, at de ville svigte deres ed om aldrig at trække blank mod forsvikere,

hvis de kæmpede på vor side. Oppe på deres gårde, på Hönsäter og Jerv, Ynglingastad og Granåsa og Forsvik og frem for alt Lena, men også på alle de andre gårde og borge, sidder der derfor nu over to hundrede folkungeryttere med korslagte arme og lader os slås til fods for vore liv. Og du spurgte mig, om jeg var bitter?”

“Du har fem tusinde mand med dig her ved Nårunga. Ville to hundrede ryttere gøre så stor forskel?” spurgte bispemændet tvivlende.

“Ja,” smilede jarlen næsten medlidende ad den gejstliges uvidenhed. “Hvis jeg havde forsvikerrytteriet, de mænd, der rensede hele Tavastland, så havde vi ikke haft nødig at grave os ned i jorden som ræve. Så havde sejren ikke behøvet at koste så meget blod, som den kommer til nu, hvis vi overhovedet sejrer. Med forsvikerrytterne havde vi drevet denne tyske lejevær ud af landet på en uge. Og havde vi dem nu, ville vi sejre på et par timer i morgen. Så stor forskel gør det.”

“Og hvorfor har vi gravet os ned som ræve? Hvorfor møder du fjenden så tidligt, næsten lige efter at hans hær er trængt ind i landet?” spurgte bispemændet i et tonefald, som afslørede, at han frygtede, det var alt andet end klogt af ham. Men jarlen røbede ikke den mindste vrede over at få sin dømmekraft draget så åbenlyst i tvivl.

“Du stiller et meget klogt spørgsmål, biskop,” sagde han. “Jeg er ikke sikker på, om du helt forstår, hvordan det som en dolk skærer lige ind til benet af de problemer, som jeg har drøftet med Knut og Sture gennem de sidste uger. Men det forholder sig altså således: Knut Magnusson og hans slægt derovre har lejet en hær i Slesvig, det var derfor, de kom sejlene fra Jylland til Halland. Deres tyske og danske soldater og ryttere er dyre i sølv, så nu må vi vælge. Vi kan undgå åben kamp i lang tid og lade lejetropperne brænde og plyndre hele Västra Götaland, for til sidst vil det være den eneste måde at betale dem på. Det ville måske få mine ædle frænder forsvikerne til at mene, at det var ved at være for meget, så de sadlede deres heste og kom os til hjælp. Måske. Men én ting er sikker, og det er, at Knut Magnusson må føle sig stærkt fristet til at prøve at vinde en hurtig sejr, for des mindre sølv skal han ud med til sine lejevær. Og det er den fristelse, jeg nu holder op som lokkemad for ham. Forstår du?”

“Nej, det gør jeg vist ikke,” svarede bispemændet grublende. “Jo, det

fristende ved at sejre med det samme, inden soldaterne er blevet udmattede og for så lav en pris i sølv som muligt, det kan jeg godt se. Men hvad vinder *du* ved en hurtig afgørelse?"

"At kunne vælge slagpladsen," svarede jarlen tilfreds. "Knut Magnusson vil slå mig med det samme, og derfor kommer han viligt til det sted, jeg har valgt. Forstår du nu?"

"Nej," sukkede bispen. "Jo, vel nok, at det er bedre at kunne vælge stedet end ikke at kunne. Men lejesoldaterne er vel immer hen stærkest her i starten af krigen?"

"Kom!" Jarlen rejste sig og gik hen til sandkassen, tog en fakkeld ned og strøg med et fladt bræt hen over hele virvaret af kogler, så de raslede ned på jordgulvet, og sandfladen blev glat og jævn som et ubeskrevet blad.

"Her løber Sävæån, her ligger Nårunga, og dette er Hervadsbro, hvor vi befinder os nu," sagde jarlen docerende, samtidig med at han stak en stiv og knoklet pegefinger ned i sandet og skitserede det, han fortalte om. "Heroppe står du og jeg, herovre på den anden side står fjenden – hvis du vender dig om, kan du se deres bål. Hvis du kikker længere hen langs forskansningerne og voldene øst for broen ... her, der er der en stor mose. Dér kommer ingen frem. Og længst ovre mod vest knejser der klipper, som er så lette at forsvare, at det slet ikke er nødvendigt. Og vore forsvarsvolde og palisader strækker sig langs hele åløbet, sådan her! Nå, sig mig så, hvor vil fjenden angribe os? Hvor er vort svage punkt?"

Biskop Kol var straks blevet fanget ind af krigsspillet og lyttede med stor interesse. Han bøjede sig over stregerne og tænkte sig grundigt om, inden han bestemte sig.

"Her!" sagde han og borede pegefingeren i sandet lige til bisperingen. "Her sætter de over åen, som jeg allerede sagde, da jeg kom. Her vil de sværme om os som bier, dernede til venstre for os, hvor brinken er lav og træmurene svagest. Har jeg ikke ret?"

"Jo, du har fuldstændig ret, biskop," smilede jarlen. "Af en klerk at være er du ikke så tabt bag af en vogn, som man kunne tro. Dernede, der hvor vi nu er ved at stille rytterspærringer op bag træmurene, vil de søge at bryde igennem med det samme. Og det skal de få lov til, flere tusinde af dem i flok. Og så, hvad sker der så?"

“Flere tusinde, så er det vel ude med os?” sagde bispen forfærdet.

“Her henne,” viste jarlen med pegefingern i sandet, “to pile-skud bagude, men nu kan du ikke se det i mørket, er der en høj. Der har vi gemt tre store stenslynger, som det efter mange forhandlinger lykkedes mig at få ud fra Forsvik. Ved du, hvad græsk ild er for noget?”

“Tacitus skriver en del om det,” mumlede bispen. “Men jeg har vist ikke læst disse romerske skribenter med samme interesse som du. Dit latin er for resten det bedste, jeg nogensinde har hørt fra en verdslig mand. Nå, sig mig det nu!”

“Bliderne kaster tønner fyldt med harpiks og olie fra fyr og gran, den slags man bruger til at vaske farve af med. Den brænder som helvedes ild, og tønnerne har en antændt væge i sig, når de bliver slynget af sted. Og helvedes ild er lige, hvad der vil omspænde fjenden, når han tror, han kan gribe sejren. Altså om Gud vil, det er klart.”

“Nu spotter du Herren igen!”

“Du ved, hvad jeg mener om den sag. Vil Gud riste to tusinde lejeknægte for os, eller vil Han ikke? Jeg finder snarere det spørgsmål gudsbespottende. Ligesom tanken om – og det må du finde dig i, biskop – at du i nat vil bede på dine knæ for, at fjenden virkelig går i fælden og får ilden over sig. Grusommere død findes ikke, de vil dø under stor lidelse og jammer og bagefter sende en stank af brændt kød ud over hele egnen. Min tro siger mig, at jeg viser Gud størst ærefrygt ved ikke at bede om noget sådant. Men bed du bare!”

“Men ... alle langbuerne?” spurgte biskop Kol, der måtte tage sig sammen for ikke at spinde videre på den gudsbespottelsens tråd, som jarlen netop havde vist ham. “Skal disse tusinde bueskytter bare sætte deres lid til ildfælden ligesom alle os andre? Er det ikke at sætte alt på ét bræt?”

“Bestemt ikke,” smilede jarlen. “Det er virkelig en fornøjelse at opleve dig så meget klogere på krigsanliggender, end jeg havde ventet, biskop. Nå, men her omme bagved, vest for højen, har vi kappet alle trætoppene og ryddet en stor lysning. Der står langbuerne. Når ilden er kastet, og fjenden tager flugten, og trængselen er størst nede i åen, er øjeblikket inde. Kom, vi sætter os over igen.”

De lod sig traktere med varmt øl mod køligheden og sad en stund i mørket, fordybet i deres egne tanker. Rundt om dem glødede bålene, og øksehuggene gjaldede. Tømmerne var begyndt at rejse et let tag af smalle, kløvede tømmerstokke over deres hoveder, og det samme skete langs hele den lange forsvarsvold ned mod åen, hvor bueskytter og armbrøstskytter skulle stille op, og en del af mændene var ved at indrette sig for natten.

Det var stjerneklart, hvilket varslede en kold nat og et tidligt angreb, fordi morgenens lys ville bryde hurtigt frem.

“Du ser taget her, biskop,” sagde jarlen efter en lang tavshed. “Det så fjenden derovre ikke, da de stod og larmede og gjorde sig til. De vil stille deres bueskytter op på den anden side i den tro, at de kan overdænge os med pile, inden de sætter over åen. Men det står de for højt oppe til, for vort tag hælder lidt nedad. Hvis det var lyst, og du rejste dig op, ville du straks forstå det, for så kunne du ikke se højdedragene på den anden side. Det vil sige, at ingen kan nå dig med en pil derovrefra. Når man ikke kan se bueskytten, kan han heller ikke ramme én på kort hold. De kommer til at bortødsle mange pile, inden det går op for dem. For at kunne nå os må de ned i åen, og så kan vi begynde at ramme dem med vore pile.”

“Men ild ... har de ikke også ildpile?” indvendte bispens spagfærdigt.

“Det har de sikkert. Men vort tag vil snart være dækket med våde kohuder, så nogen ildsvåde får vi ikke på halsen. Længere nede bagved står der store kar med vand, hvis der alligevel skulle opstå nogle småbrande.”

“Jeg frygter dit overmod, jarl. Er du sikker på, at du har tænkt på alt?”

“Jeg har ikke tænkt på alt, det kan ingen. Som jeg sagde, i krig sker der meget, som ingen kan forudse. Jeg har kun tænkt så godt, som jeg og nogle af mine klogeste frændere formåede. Og overmodig er jeg ikke, kun tåber er overmodige i krig. Og tåber lever ikke så længe som jeg.”

“Og du vil ikke bede med mig?”

“Nej, og du ved godt hvorfor.”

“Hvorfor var det så så vigtigt for dig at have en bisp hos dig?”

“Det var det heller ikke. Det er mig magtpåliggende at have

dig her, fordi du er min kansler. Du kan forhandle, du kan skrive dokumenter og aftaler, og de færdigheder kan der nok blive brug for i morgen, når sejren skal besegles. Eller nederlaget.”

“Hvis Gud står dig bi i morgen, og du sejrer, hvilken nåde vil du da vise dine besejrede fjender?”

Bispens spørgsmål var ikke så uskyldigt, som det lød. Alene det, at han stillede det, var påfaldende, fordi det viste, at han havde onde anelser. For når stormænd – og især da stormænd, som var i slægt med hinanden – besejrede hinanden, plejede de at drikke krigsøl sammen efter afgørelsen og siden ride hver til sit efter at have svoret et og andet, som de ikke altid havde i sinde at holde. Med sit spørgsmål havde biskop Kol vist, at han tvivlede på en sådan mildhed efter sejren. Og det gjorde ham ikke just roligere, at jarlen sad længe tavs og dyster, inden han svarede.

“Lad os nu ikke forsøge at sælge skindet, før bjørnen er skudt,” brummede han til sidst bistert.

“Er der noget, som med sikkerhed ville give os sejren, og noget andet, som lige så sikkert vil betyde vort nederlag?” spurgte bispen efter selv at have siddet længe uden at sige noget.

“Ja,” sagde jarlen. “Uanset hvad ville sejren være vor, hvis jeg havde mine kæreste frænder forsvikerne hos os i nat. Og nederlag lider vi, hvis fjenden ikke går i vor fælde, men sætter sit stormløb ind mod et helt andet sted end det, der skulle lokke ham til. I deres sted ville jeg selv blive lidt betænkelig ved at møde et forsvaret med en halvåben dør. Jeg ville ane, at det var en fælde.”

“Så lad os bede for, at fjendens overmod er større end hans list,” sukkede bispen.

“Ja, det turde være et fromt ønske. En bøn, hvor vi ikke hovmoder os,” smilede jarlen drilsk.

Biskop Kol bed tænderne sammen og besluttede ikke at komme mere ind på spørgsmålet om at bede før slaget. I den sag var jarlen egensindig på en måde, som trodsede al forstand. Ingen anden mand i Norden ville komme på den vanvittige tanke ikke at bede aftenen før et stort slag. Men ikke så snart havde bispen tænkt det, før hans tanker gik til en mand, der måske havde været ligesådan.

“Det blev mig aldrig forundt at møde din farfar Arn,” sagde han stille som for at vise, at han ikke ville spilde flere ord på hverken

krig eller bøn. “Jeg ved, at Arn Magnusson var en stor mand, og også, at han vel var den største kriger af jer alle. Men hvordan var han som menneske, når ikke han var i harnisk?”

“Som ingen anden, og det er ikke let at løfte arven efter ham,” svarede jarlen tankefuldt. “Jeg siger dig i ramme alvor, uden spas eller skæmt, at han virkelig var en helgen. Ingen mand ønsker at blive målt med en helgen, men det er jeg faktisk blevet hele mit liv. Og som du ved, er jeg langt fra nogen helgen.”

“Nej,” samtykkede bispemanden roligt, “du er langt fra nogen helgen. Du er en hård mand, Birger, og du kan slet ikke vide dig sikker på at møde din kære farfar Arn i det hinsidige.”

“Se, nu er du der også og skal sammenligne mig med ham! Ved hans dødsleje svor jeg to ting, og dem har jeg indtil nu holdt. Den ene var at holde sammen på riget og kalde det Sverige, og det vil vi også gøre, hvis vi sejrer i morgen. Den anden var at bygge en by der, hvor Mälaren møder Østersøen ved Agnefit. Det har jeg påbegyndt, og jeg har bestemt, at byen skal hedde Stockholm. Nå, men i morgen kan det blive umuligt for mig at holde det første løfte, hvis oprørsmændene slår os. Se her, dette er Arn Magnussons sværd! Det bærer jeg ved min side nu, da sejren er usikker, og jeg har endnu aldrig tabt, når jeg bærer det sværd.”

I biskop Kols øjne var jarlens sværd ikke så meget anderledes end andre, han havde set. Det skulle da lige være, at det havde en meget mere prunkløs skede end andre stormænds sværd, af sort læder uden anden udsmykning end et enkelt rødt ridderkors helt oppe ved fæstet. Og så de underlige tegn i guldinskription på klingens, som ikke var til at læse. Jarlen havde forsigtigt lagt sværdet ned på bordet foran bispemanden mellem røgede skinker og brød. Bispemanden lod fingrene glide hen over guldinskriptionen og lænede sig frem for at prøve at tyde tegnene i ildskæret, men forstod ikke en stavelse.

“Hvad er det for et sprog, og hvad står der?” spurgte han, da han opgav.

“Hvis jeg fortæller dig, hvad der står, vil du bare himle op og rulle med øjnene og blive alt for hellig,” svarede jarlen med en halvkvalt latter. “Det er en gave til Arn Magnusson fra en konge, hvis navn du kender, i det Herrens år 1191. Mere siger jeg ikke.”

“Var han sværdridder?”

“Nej, han var tempelridder. Klerk og bersærk i én og samme person, kunne man vel sige. Det var ham, der skabte hele vort forsvikerrytteri, vi er alle sammen børn af ham – også nogle af kanalerne derovre på den anden side. Vi, der aldrig skulle svigte hinanden, vi, der nu har sveget hinanden. Hvis han vidste det, ville det gøre ham meget ondt.”

“Og hvorledes ville han have forvaltet sejren i morgen?”

“Sikkert helt anderledes end jeg. Han var en helgen, og nu siger jeg dig for sidste gang, at det er jeg ikke. Vil du have redt op for natten heroppe? Nej, for resten, det er ikke tilrådeligt. I morgen vil de fleste pile blive rettet mod dette sted, for fjenden har set mit mærke og sikkert også min kappe. Kom, vi finder et mere sikkert sted!”

Trods sin alder svang jarlen sig ned ad stigen omme bag brystværnet med betydelig større lethed end den meget yngre bisp. De gik lidt rundt i lejren, hvor man stadig arbejdede ihærdigt på at kløve nye tømmerstokke og binde dem sammen eller spidse dem til rytterspærringer. Hvor de kom frem, velsignede bispens krigere og arbejdere, og alt arbejde gik i stå, når man så jarlens hermelinskantede kappe nærme sig. Det tog de to mænd nogen tid at tilbagelægge de to hundrede skridt til den høj, hvor bliderne stod, og hvor jarlen ville indrette sig for natten. Ved daggry før slaget ville de gå endnu en runde sammen, forsikrede han biskop Kol, som tilsyneladende ikke kunne få nok af at velsigne de mænd, der kunne være døde næste dag ved middagstid.

Da de var kommet op på højen med stenslyngerne, og jarlen netop var begyndt at fortælle bispens, hvorledes de var konstrueret og skulle anvendes, blev der slået alarm i lejren. Fremmede ryttere nærmede sig, forlød det, og mange mænd sprang op og greb til våben.

Eftersom ingen ryttere kunne angribe i mørke, bredte der sig en uhyggelig stemning, som var det ikke en fare af kød og blod, der nærmede sig derude, selvom man tydeligt hørte prusten af heste og klirren af stighbøjler. Snart hørte man også vrede stemmer og derefter et råb om, at det var ridder Sigurd og forsvikerne, der kom.

Jarlen stivnede, da han hørte det, og greb biskop Kol hårdt i armen – så hårdt, at det gjorde ondt. Derefter gjorde han noget, som kom helt bag på bispen. Han faldt på knæ og bad lange taksigelser på latin til Gud og Guds Moder. Biskop Kol fik tårer i øjnene ved dette syn, og han tænkte på, at en omvendt synder vækker større glæde i Himmerige end hundrede retfærdige.

Jarlen bad virkelig til Gud, og bispen mente endog at se en tåre eller to i det grove og krigsmærkede ansigt med den fremstående, firskårne hage, der gjorde synet af Birger Jarl så skrækindgydende for både gejstlig og verdslig.

Rytterne gjorde holdt i udkanten af lejren, og to af dem sad af, mens hjælpsomme hænder rakes frem fra alle sider for at holde deres heste.

Ridder Sigurd var en gammel mand, ældre end jarlen, men han skred gennem vrimlen af skytter og lansenerer med højt hævet hoved som den store kriger, han altid havde været. Hans lange, grå hår bølgede om hans skuldre, og som alle forsvikere havde han hjelmen hængende i en kæde over den ene skulder.

Som jarlen nu langsomt trådte ham i møde fulgt af biskop Kol, kunne ingen tro, at han netop havde rejst sig fra en knælende bøn, for ingen kunne forestille sig jarlen på knæ. Han stoppede op i skæret fra et bål og ventede roligt på, at ridder Sigurd skulle komme derhen. Da de stod lige over for hinanden, var det, som om ingen af dem ville være den første til at tage ordet, så de i stedet stod med deres stenansigter og målte hinanden med øjnene.

“Hvis du er kommet hertil for at drikke aftenøl, Sigurd, har du valgt et løjerligt tidspunkt,” hilste jarlen til sidst med høj røst, så alle omkringstående kunne høre det. “Ikke desto mindre er du en velkommen gæst,” tilføjede han efter en kort tavshed.

“Jeg drikker gerne dit velkomstøl, jarl Birger,” svarede Sigurd lige så stift. “Men så vil jeg håbe, du har rigeligt med øl i lejren, thi vi er mange, og vi har redet hårdt for ikke at komme for sent.”

“Hvorfra er I redet, og hvor mange er I?” spurgte jarlen uden at fortrække en mine.

“Vi er tolv eskadroner efter forsvikernes måde at gøre det op på, et hundrede og tooghalvfems mand. Vi samledes ved Lena, og derfra er vi redet hertil, som æren bød os,” svarede ridder Sigurd,

samtidig med at hans stive ansigt begyndte at sprække i et smil.

Det smittede straks jarlen, som nu lod al sin værdighed fare og med tre lange skridt sprang hen og trak sin frænde ind til sig i en omfavnelse.

“Du og vore venner er kommet med sejren, kære Sigurd,” mumlede han, så ingen anden end Sigurd hørte det. “Vist har vi velkomstøl i lejren. Men vi får nok endnu mere brug for at læske os i morgen ved middagstid, når det hele er overstået.”